

Občanské sdružení a obecně prospěšné společnosti

Neziskový sektor v ČR

V České republice existují 4 základní právní formy neziskových organizací

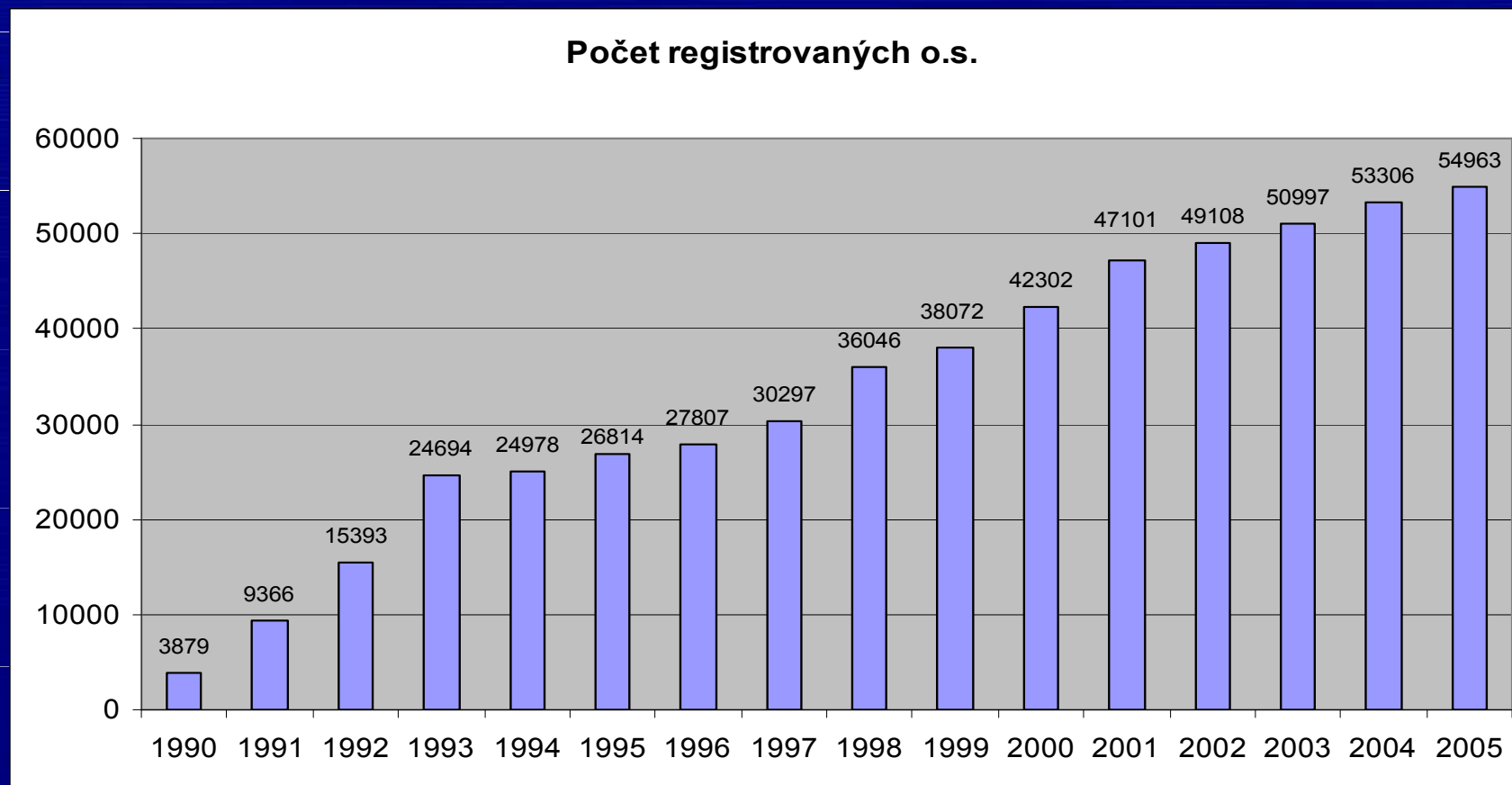
- Občanské sdružení
- Obecně prospěšná společnost
- Nadace a nadační fond
- Církevní právnické osoby

Občanské sdružení

- Zakládá se podle zákona 83/1990 Sb.
- Je typem právnické osoby, umožňujícím občanům svobodně se sdružovat za libovolným účelem

Kde se s o.s. setkáváme?

- Všude tam, kde je potřeba jednoduše legalizovat sdružení osob

ZÁKON 83/1990 Sb. ze dne 27. března 1990 o sdružování občanů

- Změna: 300/1990 Sb.
- Změna: 513/1991 Sb.
- Změna: 68/1993 Sb.
- Změna: 151/2002 Sb.
- Změna: 230/2006 Sb. m1
- Změna: 342/2006 Sb. m2

Snímek 5

m1

č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění zákona č. 68/1993 Sb., odstavec 2 zní:

„(2) Vznik sdružení, jeho název, adresu sídla a jejich změny oznámí ministerstvo do 7 dnů po registraci Českému statistickému úřadu, který vede evidenci sdružení; to platí i pro vznik sdružení podle § 8 odst. 4 a 5.“

Jose, 9/15/2007

m2

kterým se mění některé zákony související s oblastí evidence obyvatel a některé další zákony

1. V § 6 odst. 2 větě druhé se slova „rodná čísla“ nahrazují slovy „data narození“.

2. V § 6 odstavec 4 zní:

„(4) Název sdružení se musí výrazně lišit od názvu právnické osoby, která již vyvíjí činnost na území České republiky, od názvu orgánu veřejné moci České republiky, od názvu mezinárodní organizace, jejího orgánu nebo její instituce a od názvu Evropské unie a jejích orgánů; název sdružení musí obsahovat označení „občanské sdružení“ nebo zkratku „o. s.“.

Jose, 9/15/2007

Zakladatelem o.s. ...

... může být kdokoliv

- Občané mají právo se svobodně sdružovat
- Sdružení jsou právníckými osobami
- K výkonu tohoto práva není třeba povolení státního orgánu ...
- ... některá sdružení však nejsou státem povolena

Vznik sdružení

- Sdružení vzniká registrací
- Návrh na registraci podává tzv. přípravný výbor
- Návrh se podává Ministerstvu vnitra ČR, které provádí řízení o registraci
- Registrace je udělena, pokud jsou splněny zákonné podmínky
- Při změně stanov již existujícího sdružení je pozměněný text předat ministerstvu

Zánik sdružení

- Buď dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením
- Pravomocným rozhodnutím Ministerstva o rozpuštění
- Při zániku se provede majetkové vypořádání

Ostatní nařízení

- Soudní ochrana
- Smlouvy o součinnosti
- www.mvcr.cz

Výdělečná činnost občanských sdružení

- Sdružení nejsou zakládána za účelem dosažení ziskuavšak mohou k posílení své finanční soběstačnosti vyvíjet výdělečnou činnost (nejen podnikání)
- Právní řád ČR podnikání spolků nezakazuje, spolky mohou podnikat nebo vyvíjet výdělečnou činnost, pokud to jejich stanovy nezakazují
- Ve stanovách musí být rozdělení na činnost hlavní (neziskovou) a činnost vedlejší (výdělečnou)
- Pokud vedlejší činnost má znaky podnikání, je třeba získat živnostenské oprávnění
- Hospodářské aktivity lze od spolkových oddělit založením jiné právnické osoby (s.r.o. nebo a.s.)

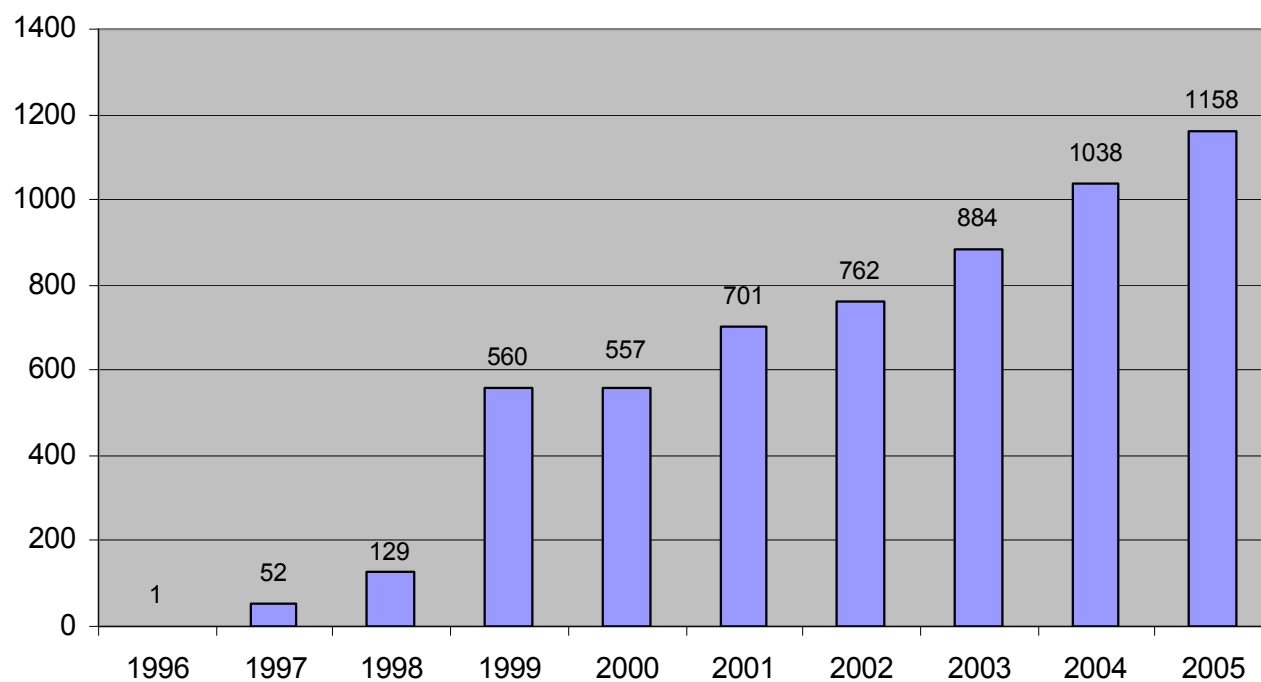
Obecně prospěšná společnost

- Zakládá se podle zákona 248/1995 Sb.
- Je typem právnické osoby založené za účelem poskytování obecně prospěšných služeb „za předem stanovených a pro všechny stejných podmínek“.
- Hospodářský výsledek (zisk) musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb.

Kde se s o.p.s. setkáváme?

- OPS jsou nejčastěji zakládány v oblasti školství (řada soukromých škol zvolila formu OPS), v oblasti kultury (divadla, orchestry, galerie, knihovny) nebo v oblasti sociální péče. Postupně se začíná tento typ neziskové právnické osoby rozšiřovat i do oblasti zdravotnictví - OPS působí jako nestátní zdravotnická zařízení.

Počet registrovaných o.p.s.

Snímek 12

regnum5

Uved'me několik příkladů OPS. Kultura: Viola, o.p.s., Pražská komorní filharmonie, o.p.s., Český filharmonický sbor Brno, o.p.s. Sport: Plavecký bazén Jablonce nad Nisou, o.p.s. Městské služby: Městské informační centrum Ostrava, o.p.s.

caput, 8/16/2006

regnum17

regnum18

zakladatelem OPS...

- ...může být každá fyzická nebo právnická osoba.
- O.p.s. se zakládá zakládací smlouvou podepsanou všemi zakladateli.

Snímek 13

regnum17

caput 16.8.2006

I obce či stát jako právnické osoby mohou být zakladateli tohoto typu právnické osoby.

Rovněž stát může být zakladatelem OPS.

Zákon č. 248/1995 Sb. poskytuje zakladateli významná práva. Může jmenovat členy správní rady, která je statutárním orgánem OPS, a dozorčí rady, jež je kontrolním orgánem OPS. Tak může přímo ovlivňovat činnost OPS.

caput, 10/2/2006

regnum18

Zakládací listina je významným dokumentem, jemuž by měl každý zakladatel OPS věnovat maximální pozornost.

V zakládací listině může vymezit rozhodovací pravomoci správní rady, pozici a rozhodovací pravomoci ředitele v rámci běžného řízení OPS, určit organizační strukturu nebo alespoň její rámec. Vkládá-li zakladatel do OPS při jejím založení majetek, může stanovit, že tento majetek nebo jeho část nelze po celou dobu existence OPS zcizit nebo zatížit.

Je-li zakladatel jeden, zpracuje zakládací listinu ve formě notářského zápisu notář. Není však dobře spoléhat na to, že notář vypracuje text. Raději proto připravte text, který notář převede do formy notářského zápisu. Jsou-li zakladatelé dva a více, sepíší spolu zakládací smlouvu, kterou podepíší a podpisy ověří.

caput, 10/2/2006

regnum19

regnum20

regnum21

regnum22

Zakládací listina nebo smlouva musí obsahovat :

- a) název, sídlo a identifikační číslo zakladatele, jde-li o právnickou osobu, nebo jméno, rodné číslo a trvalý pobyt zakladatele, jde-li o fyzickou osobu;
- b) název a sídlo OPS;
- c) **druh obecně prospěšných služeb**, které OPS bude poskytovat;
- d) **podmínky poskytování jednotlivých druhů obecně prospěšných služeb**;
- e) dobu, na kterou se OPS zakládá;
- f) jméno, rodné číslo a trvalý pobyt členů správní rady;
- g) způsob jednání správní rady;
- h) jméno, rodné číslo a trvalý pobyt členů dozorčí rady;
- i) **hodnotu a označení majetkových vkladů** jednotlivých zakladatelů, u nepeněžitého vkladu určení jeho předmětu a ocenění odborným odhadem;
- j) způsob zveřejňování výroční zprávy o činnosti a hospodaření OPS.

Snímek 14

regnum19 ad b) Název obecně prospěšné společnosti musí obsahovat slova "obecně prospěšná společnost" nebo zkratku "o.p.s.". Název OPS musí být zvolen tak, aby nevyvolával možnost záměny s jinou právnickou osobou. Sídlo OPS musí být uvedeno plnou adresou. Sídlo musí být v nebytových prostorech.

caput, 10/2/2006

regnum20 ad c)-d) Druh poskytovaných služeb a stanovení podmínek jejich poskytování je nejdůležitější částí zakládací listiny. Z praxe soudů je třeba poukázat na to, že soudci velmi často požadují, aby zakladatelé pro ty služby, jež jsou poskytovány za úplatu, doložili živnostenské oprávnění. Samo získání živnostenského oprávnění většinou nečiní problémy. Na služby OPS, které odpovídají živnostem vázaným a koncesovaným, musí zakladatel k zápisu do rejstříku doložit získání živnostenského listu, resp. koncese. Uveďme si praktický příklad: OPS, která působí v oblasti sociálních služeb, chce jako obecně prospěšnou službu zajišťovat přípravu dietních pokrmů pro konkrétní indikace. Živnostenský úřad však trvá na tom, že se příslušná živnost musí nazývat "hostinská činnost". Jaké se doporučuje řešení? Do zakládací listiny zakotvit dva články. V jednom bude uvedeno, že společnost zajišťuje jako službu hostinskou činnost, a v druhém, že v podmínkách OPS se hostinskou činností rozumí příprava dietních pokrmů pro nemocné s konkrétním onemocněním.

caput, 10/2/2006

regnum21 ad e) OPS může být založena na dobu určitou stanovenou uplynutím určité doby nebo splněním určitých podmínek, nebo na dobu neurčitou.

caput, 10/2/2006

regnum22 ad f) U správní rady lze stanovit vedle pouhého uvedení jmen, příjmení, rodných čísel a místa trvalého pobytu jednotlivých členů i způsob usnášení se, určený záležitostmi, o nichž je správní rada oprávněna rozhodovat nad rozsah stanovený § 13 zákona; může zde být vymezeno právo účasti zakladatele na jednání správní rady. Členem správní rady může být podle § 10 odst. 3 pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani ona sama, ani osobou jí blízké v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu k OPS. Blokační ustanovení příbuzenskými vztahy pravděpodobně upraví novela zákona tak, že členem správní a dozorčí rady nesmí být osoba, která je v příbuzenském vztahu k některému z vedoucích pracovníků OPS.

ad g) Způsobem jednání správní rady se rozumí postup, jakým správní rada vystupuje jménem OPS navenek. Zde existuje mnoho variant řešení, např. "Jménem společnosti jedná předseda správní rady ve všech věcech samostatně", nebo "Jménem společnosti jedná vždy dva členové správní rady společně"

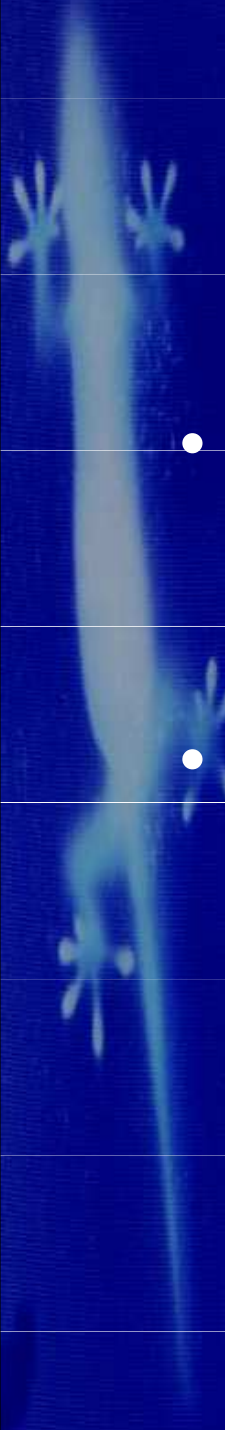
ad i) Z praxe jsou známy případy, kdy OPS byla založena, aniž do ní zakladatelé cokoliv vložili. Nejednoznačné ustanovení zákona vede k tomu, že většina soudců pojmá vklad jako povinnost. Z praxe doporučuji vložit jistý minimální vklad, pokud se nechcete vystavit nebezpečí zamítnutí návrhu na zápis do rejstříku. Ze soudní praxe víme, že soudy bez problémů akceptují vklad zakladatele ve výši 500 korun. Novela zákona o OPS upraví nepřesné vymezení povinnosti vkladu zakladatele.

ad j) Zákon v § 20 a 21 upravuje povinnost OPS vydávat každoročně výroční zprávu o činnosti a hospodaření OPS. Zpráva musí být veřejně přístupná. Způsob

Snímek 14 (pokračování)

zveřejnění stanoví OPS v zakládací listině. Nejrozšířenější způsob zveřejnění výroční zprávy je její zpřístupnění v sídle společnosti v pracovní dny v konkrétně určených hodinách.

caput, 10/2/2006

-
- Návrh na zápis se podává na rejstříkový soud spolu s doklady prokazujícími splnění podmínek stanovených zákonem
 - Návrh na zápis musí být u rejstříkového soudu podán do 90 dnů od podpisu základací listiny. Řízení před soudem trvá od několika týdnů do několika měsíců

Na co si dát pozor při zakládání o.p.s.

- Vznik v okamžiku, kdy soud provede zápis do rejstříku o.p.s.
- Formulace obecně prospěšných služeb
- Řádné doložení všech skutečností
- Odlišná interpretace ustanovení zákona

regnum23

Zatímco např. občanská sdružení svůj vznik a změny pouze oznamují (orgán je akceptuje, pokud nejsou v rozporu se zákonem), obecně prospěšné společnosti vznikají až aktem zápisu (nabytím právní moci usnesení) do rejstříku obecně prospěšných společností vedeným krajským soudem. Pro laika je právní jazyk málo srozumitelný, informací je málo a samotní soudci konzultují tuto problematiku jen výjimečně. Příprava podkladů bývá často časově a někdy finančně náročná (několik cest k notáři s každým ze členů SR, výpisy z rejstříku trestů, zastoupení advokátem, apod.).

Zdroj obtíží spočívá v soudním systému a velmi širokém chápání principu soudcovské nezávislosti. Soudci často interpretují ustanovení zákona různě. Podmínky zápisu se tak mění soud od soudu a někdy i soudce od soudce (v rámci jednoho soudu) a to v závislosti na odborné úrovni soudců i na množství agendy. Přínosným pokusem o zlepšení této situace je uveřejnění databáze tiskopisů pro zápis a změnu údajů v rejstříku, která je vystavena na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti (www.justice.cz). Ačkoliv soudci nejsou povinni se těmito pokyny řídit, mohou případným navrhovatelům pomoci urychlit průběh zápisů.

ad Formulace:

Precizní formulace obecně prospěšných služeb je nutná především u nově zakládaných společností. Praxe rejstříkových soudů není jednotná, ale je možné se inspirovat u již registrovaných společností. Obecně platí, že služba musí být poskytována veřejnosti (nikoliv zvířatům nebo přírodě) a za předem stanovených pro všechny stejných podmínek. Z formulace musí být patrné, že se jedná o službu (nikoliv např. hmotnou podporu).

ad Řádné doložení

Všechny zapisované skutečnosti je nutné doložit. Velmi často se opomíjí doložení splnění podmínek pro výkon služby (dle § 5, odst. 4, zákona 248/1995). Listiny musí být buď originálem nebo úředně ověřenou kopií. Návrh se podává v tolika kopiích, kolik je účastníků řízení (s výjimkou navrhovatele). Přílohy se přikládají v jednom vyhotovení s výjimkou listin, které se zakládají do sbírky listin. Některé listiny (výpis z rejstříku trestů) by neměly být příliš staré. K doložení chybějících listin soud navrhovatele následně vyzve.

ad Odlišná interpretace

Pokud se při interpretaci odlišujete od názoru soudu (např. kdo je oprávněn měnit rozsah obecně prospěšných služeb), nezbyvá než se proti zamítavému rozhodnutí odvolat k vrchnímu soudu a svůj právní názor důkladně odůvodnit. Takové řízení může trvat několik měsíců (i let), ale naděje na úspěch není rozhodně vyloučena.

situace se zatím příliš nezlepšuje

při chystané novele forma o.p.s. zanikne, nově se počítá s formou tzv. nadačních ústavů, staré ops pojedou podle starého zákona a dožijí
caput, 10/2/2006

Zánik o.p.s.

- O.p.s. zaniká dnem výmazu z rejstříku
- Zánik může být s likvidací nebo bez likvidace

Rozdíly mezi o.s. a o.p.s.

- Účel vzniku
- Způsob vzniku
- Rozdílná organizační struktura
- Počet zakladatelů organizace
- Státní příslušnost zakladatelů

Snímek 18

regnum24

účel vzniku:

u OPS obecná prospěšnost, u OS prosazování zájmů svých členů, jakkoli samy o sobě mohou být také obecně prospěšné

způsob vzniku:

OPS vzniká dnem zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností vedeného rejstříkovým soudem, kdežto OS vzniká registrací MV. To, že vznik OS je běžně otázkou cca dvou týdnů, zatímco zápis OPS trvá měsíce, je při zakládání neziskovky dobré vědět. OPS se vznikem osamostatňuje od svých zakladatelů. V případě OS toto neplatí, zakladatelé jsou většinou (jakkoli nemusí být) zastoupeni ve volených orgánech sdružení

rozdílná organizační struktura:

orgány OPS jsou vždy správní rada nezávislá na zakladatelích, nepovinně ředitel a v zákonem stanovených případech dozorčí rada, u OS je možné orgány navolit a pojmenovat v souladu se stanovami, běžně bývá statutárním a zároveň výkonným orgánem předseda a vrcholným orgánem členská schůze nebo valní shromáždění). S tím souvisí i počet členů (u OS může jít o stovky v případě zájmových aktivit, např. sportovní klub, OPS jako organizace s hierarchickou strukturou včetně zaměstnanců členy nemá)

počet zakladatelů organizace:

u OPS stačí jeden subjekt – fyzická nebo právnická osoba, OS musí založit nejméně tři zakladatelé, z nichž alespoň jeden je starší 18 let)

státní příslušnost zakladatelů:

u OPS může být i cizinec, případně i právnická osoba se sídlem mimo ČR, u OS musí jít o občany ČR);

Vedení účetnictví:

u OPS podvojně vždy, pokud provozuje doplňkovou činnost nebo jejíž celkové příjmy (výnosy) v předchozím roce dosáhly tři miliony Kč nebo je-li příjemcem státních dotací, OS musí vést podvojně účetnictví tehdy, pokud podniká nebo pokud jeho celkové příjmy ze všech činností (tedy i z činnosti hlavní) v předchozím roce dosáhly tři miliony Kč, což bude v praxi spíše výjimkou

platí do 1.1. 2007????

caput, 10/3/2006